

Специфіка роботи з драматичними текстами сучасної української літератури та театро-, кінознавчим тезаурусом під час професійної підготовки культурологів

Ключові слова: компетентності культуролога, перформативні мистецтва, українська драматургія, мистецький тезаурус

Анотація: у тезах розкрито в культурологічному та методичному аспектах роботу над вивченням драматичних текстів, прийоми роботи з формування кінознавчої та театрознавчої лексики у студентів гуманітарних спеціальностей.

Культурологу корисно тримати руку на пульсі сучасного літературного процесу, як і театрального та кінематографічного, адже синтезувати аналітичні огляди, розбиратися в культурних тенденціях, прогнозувати стратегії розвитку рідної та зарубіжної культур можливо, коли в полі зору фахівця знаходиться декілька культурних галузей.

Методологічною базою дослідження є доробок таких культурологів, мистецтвознавців та філологів: Безгіна О. І., Ворони Т. О., Герчанівської П. Е., Миславського В. Н., Савченко І. В., Сисоєвої С. О. та інших.

Студенти-культурологи під час опановування курсів, пов'язаних з перформативними та екранними мистецтвами, у навчальній роботі тренують свої навички, осмислюючи і створюючи певні тексти. Робота з науковими, публіцистичними та художніми текстами передбачає читання, аудіювання, переказ, твір, редагування, анонсування, анотування, реферування, написання тез, написання доповідей, написання звітних подієвих репортажів, моделювання інтерв'ю з авторами тощо.

Для формування фахових компетентностей культуролога продуктивним емпіричним матеріалом можуть виступати тексти сучасних українських драматургів (наприклад, А. Багряної, Н. Ворожбит, В. Герасимчука, Н. Нежданой, О. Миколайчука). Опрацювання драм саме в культурологічному аспекті має певну специфіку. По-перше, важливо навчити студентів під час аналізу тексту визначати історико-культурний контекст драматичного конфлікту. По-друге, варто брати до уваги такий жанр, як біографічна драма. Під час аналізу можливо навчити виокремлювати культурне значення прототипу (письменника, науковця, музиканта тощо) і художнього образу, створеного драматургом. Третім специфічним моментом визначимо можливість інтерактивного прочитання фрагментів чи навіть аматорської театральної постановки тексту драми для підняття рівня емпатії та включеності у вивчення культури певного періоду чи регіону.

Також з метою формування професійних компетентностей варто працювати синхронно у двох освітніх вимірах: набуття фундаментальних знань, зокрема тезаурусу, і прикладних вмінь. Тезаурус (від грецьк. *thesauros* — «скарби») — словник, у якому слова, які належать до певних галузей знань,

розташовані за тематичною ознакою і зазвичай мають приклади їх правильного використання в тексті.

Скільки понять достатньо, щоб написати грамотну рецензію на кіно чи театральну прем'єру — це питання загальної ерудиції і професійної компетентності. Якщо для вільного володіння іноземною мовою згідно з даними Асоціації Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe) є критерій — 1500–2000 тисяч слів, то професійна лексика в межах рідної, є чималим пластом, який вимірюється у понад 6000 слів, залежно від ерудиції мовлянина.

До прийомів, які сприяють засвоєнню професійної культурологічної лексики і зокрема, лексики, пов'язаної з театром та кіно, віднесемо:

використання, дослідження та вивчення тематичних словників (Наприклад: Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі Савченко І., Ліпницька І. [7], Миславський В. Н. Кінословник. Терміни, визначення, жаргонізми [4], Словник-довідник літературознавчих термінів [8]);

проведення словникових диктантів;
створення хмар понять (для цього прийому
будуть корисним використання таких сервісів: Mentimeter, Word it Out, Word Art, Word Clouds та інші);

- проведення вікторин та візуалізація понять, адже це сприяє особистому вдосконаленню, роботі в команді на швидкісне та якісне опанування матеріалу (корисними є такі платформи: Kahoot, Make Beliefs Comix, Wizer me, WordWall, Qvizlet та подібні) [2];

- створення зв'язних текстів з використанням заданого набору понять (доречно робити це у формі есеїв, або невеликих етюдів, підібравши взаємопов'язані поняття);

заповнення прогалин у визначенні (наприклад: «фільм» (англ. Film-плівка) — сукупність зображень (кадрів) послідовно розміщених на... пов'язаних...); прийом можливо комбінувати з вивченням словників;

співвіднесення поняття та його змісту (наприклад: тип театральних ролей, що відповідають певним сценічним ознакам і стилістиці гри актора.

дерев'яна палиця у вигляді меча, один із атрибутів героя комедії дель арте.

введення нового виконавця у готову виставу.

частина театального гриму, в'язка речовина, яку застосовували для пластичної зміни обличчя.

І відповідно на співвіднесення пропонувати перелік дефініцій:

1. гумоз 2. ампуа 3. ввід 4. батокію);

тренувальне рецензування, опанування жанрів ревію, синопсис, технічний рейдер, анонс, сценарій трейлера до вистави чи фільму, ведення тематичного блогу.

Для успішного вивчення культури сучасної цивілізації та різних етносів і націй важливо різнобічно використовувати театрознавчий і кінознавчий тезаурус. Театралізація привноситься в політичне, мистецьке, приватне життя сучасної людини. Кінематограф та відеосфера все більше захоплюють увагу молодії

генерації. Тому в умовах швидкозмінного інформаційного простору є потреба у включенні до курсу «Методика навчання культурологічних дисциплін» прийомів на поглиблення словникового запасу майбутніх культурологів та формуванню навичок практичного використання професійної лексики.

Список використаних джерел:

1. Безгін О. І. Проблеми підготовки мистецьких кадрів. Київ : ВПП «Компас», 2007. 234 с.
2. Ворона Т. О. Електронні ресурси як засіб поповнення словникового запасу студентів. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 1. Вип. 11. С. 91–95.
3. Герчанівська П. Е. Культурологія: термінологічний словник. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2015. 439 с.
4. Миславський В. Н. Кінословник. Терміни, визначення, жаргонізми Харків, 2007. 328 с.
5. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ–поч. ХХІ століть : навч.-метод. посібн. / Р. Шмагало та ін.; за заг. ред. Р. Шмагала. Львів : ЛНАМ, Тернопіль: «Мандрівець», 2012. 288 с.
 6. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
 7. Словник театрознавчих термінів і понять / укладачі Савченко І., Ліпницька І. Київ, 2021. 144 с.
 8. Словник-довідник літературознавчих термінів / упоряд.: О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н. П. Нікітіна; за ред. О. В. Бобиря. Чернігів : ФОП Лозовий В. М., 2016. 132 с.